

ច្បាប់ស្តីពីការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ៖ វិធានអន្តរជាតិ និងការអនុវត្តល្អបំផុត

ដោយ Maria Cecilia T. Sicangco

អ្នកជំនាញផ្នែកការគ្រប់គ្រងពុទ្ធិ (ទីប្រឹក្សាបច្ចេកទេស)

សិក្ខាសាលាស្តីពីការផ្តល់ចំណេះដឹងផ្នែកច្បាប់ស្តីពីបញ្ហាបរិស្ថាន

ភ្នំពេញ ២១ - ២២ សីហា ២០១៧

សៀមរាប ២៤ - ២៥ សីហា ២០១៧

មាតិកានៃបទបង្ហាញ

- វិបត្តិអាកាសធាតុ
- របបប្រែប្រួលអាកាសធាតុអន្តរជាតិដែលមានបច្ចុប្បន្ន
- ការរួមចំណែកថ្នាក់ជាតិរបស់កម្ពុជា
- ផលវិបាកនៃការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ – ក្រុមដែលងាយរងគ្រោះ
- បណ្តឹងវិវាទទាក់ទងនឹងការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ

អាស៊ីនៅចំណុចកណ្តាលនៃវិបត្តិអាកាសធាតុ

- ស្ថិតិខ្លះ៖

- ត្រឹមឆ្នាំ២០៣០ ការបំភាយឧស្ម័នផ្ទះកញ្ចក់របស់អាស៊ី នឹងកើនឡើងដល់ ៤៥% ពី ៣១% ក្នុងឆ្នាំ២០០៧។
- ប្រទេសចំនួន ៦ ក្នុងប្រទេសចំនួន ១០ ដែលងាយរងគ្រោះបំផុតនៅក្នុងតំបន់អាស៊ី ប៉ាស៊ីហ្វិក (រួមមាន ហ្វីលីពីន ឥណ្ឌា កម្ពុជា ប៉ាគីស្ថាន ឡាវ និង វៀតណាម)។
- ការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ នឹងធ្វើឱ្យតម្លៃមូលហិរញ្ញវត្ថុកើនឡើង ១០% ដែលជាហេតុធ្វើឱ្យមនុស្ស ៦៤ លាននាក់ ធ្លាក់ខ្លួនចូលក្នុងភាពក្រីក្រ។

អាស៊ីនៅចំណុចកណ្តាលនៃវិបត្តិអាកាសធាតុ

- ពីឆ្នាំ១៩៧០-២០១០ – មនុស្សចំនួន ១,៧ លាននាក់ ស្លាប់ដោយសារគ្រោះថ្នាក់នៅក្នុងតំបន់អាស៊ីប៉ាស៊ីហ្វិក (៥១% នៃករណីស្លាប់សរុបក្នុងសកលលោក)
 - ការខាតបង់ប្រចាំឆ្នាំជាមធ្យមដោយសារគ្រោះមហន្តរាយ = ៥៣,៧ ពាន់លានដុល្លារ
- ៤១,២% នៃគ្រោះមហន្តរាយធម្មជាតិក្នុងពិភពលោកដែលបានរាយការណ៍ពីឆ្នាំ២០០៤ និង ២០១៣ បានកើតឡើងនៅក្នុងតំបន់អាស៊ីប៉ាស៊ីហ្វិក
 - មនុស្ស ១,៥ ពាន់លាននាក់ ត្រូវបានប៉ះពាល់ ស្លាប់ជាង ៧០០.០០០នាក់

របបនៃការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ អន្តរជាតិដែលមានបច្ចុប្បន្ន

ពិភពលោកកំពុងចាត់វិធានការ

អត្ថបទស្នូល នៃ ការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ (Climate Change CORE TEXTS)

អនុសញ្ញាក្របខ័ណ្ឌអង្គការសហប្រជាជាតិស្តីពីការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ ឆ្នាំ១៩៩២

- គោលដៅចម្បង

- រក្សាលំនឹងកំហាប់ឧស្ម័នផ្ទះកញ្ចក់ (GHG) "នៅក្នុងកម្រិតមួយដែលនឹងទប់សាត់ការរំខានដែលបង្កឡើងដោយមនុស្សប្រកបដោយគ្រោះថ្នាក់ ដល់ប្រព័ន្ធអាកាសធាតុ": មាត្រា ២

- គោលការណ៍គន្លឹះ

- ការទទួលខុសត្រូវរួមគ្នា ប៉ុន្តែខុសគ្នា និងសមត្ថភាពរៀងៗខ្លួន (CBDR-RC): មាត្រា ៣.១. ដូច្នោះប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍នាំមុខគេក្នុងការប្រយុទ្ធនឹងការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ

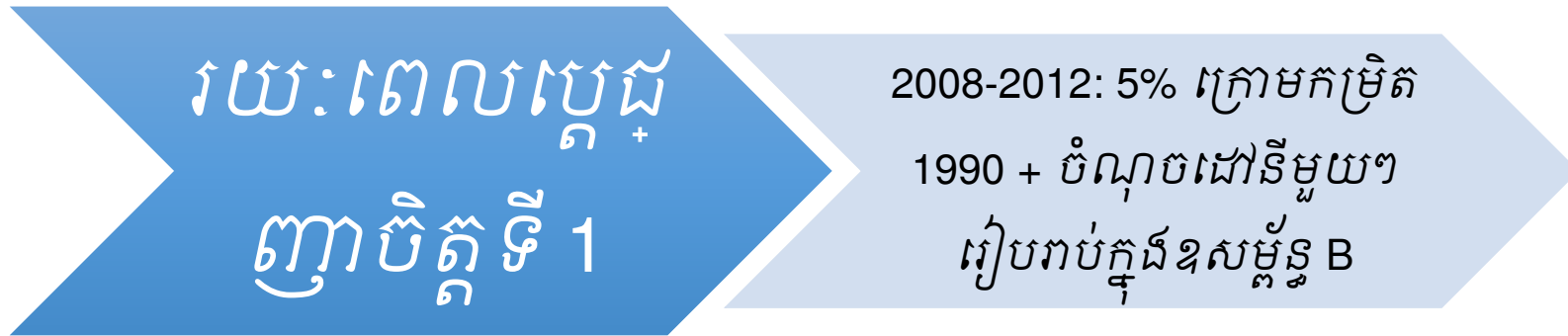
- ១៩៧) ភាគី

- ឧបសម្ព័ន្ធទី I (OECD + EIT) – ធ្វើការកម្រិតការបំបាត់ GHG + ការពារអាងស្រូប GHG (sinks)
- ឧបសម្ព័ន្ធ II (OECD) – ការគាំទ្រផ្នែកហិរញ្ញវត្ថុសម្រាប់ភាគីជាប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ (ភាគីដែលមិនស្ថិតនៅក្នុងឧបសម្ព័ន្ធទី I)

ពិធីសារក្សត្យ ឆ្នាំ១៩៩៧ (ចាប់ផ្តើមក្នុងឆ្នាំ២០០៥)

- សម្រាប់អនុវត្ត UNFCCC
- កាតព្វកិច្ចកាត់បន្ថយការបំភាយ GHG សម្រាប់ភាគីឧបសម្ព័ន្ធទី 1 នៃ UNFCCC សម្រាប់រយៈពេលប្តេជ្ញាចិត្តពីរដំណាក់កាល

ពិធីសារក្សត្វ ឆ្នាំ១៩៩៧ (បានចាប់ផ្តើមក្នុងឆ្នាំ២០០៥)

- សមាសភាគសំខាន់ៗផ្សេងទៀត

យន្តការផ្អែកលើទី
ផ្សារបត់បែន ជាមួយ
នីតិវិធីអភិបាលកិច្ច

អនុញ្ញាតឱ្យពាណិជ្ជកម្មដែល
បំភាយ ជំរុញការវិយោគ
បែតងនៅក្នុងប្រទេសកំពុង
អភិវឌ្ឍន៍

យន្តការអនុលោម
ភាព

សម្រួល និងពង្រឹងការ
អនុលោមតាមការប្តេជ្ញាចិត្ត

កិច្ចព្រមព្រៀងក្រុងប៉ារីស ឆ្នាំ២០១៥

គោលបំណងនៃកិច្ចព្រមព្រៀង

- ពង្រឹងការឆ្លើយតបជាសកលទៅនឹងការប្រែប្រួលអាកាសធាតុតាមរយៈ:

សីតុណ្ហភាព រក្សាកំណើនសីតុណ្ហភាពសកលលោកជាមធ្យមត្រឹម “ក្រោម ២អង្សាសេ” ខាងលើកម្រិតបុរេឧស្សាហកម្ម និង “ធ្វើការខិតខំកម្រិតកំណើនសីតុណ្ហភាពត្រឹម ១,៥ អង្សាសេ...”: មាត្រា 2.1(a)

កម្រិតកំពូលនៃ GHG Peaking គោលដៅសម្រេចឱ្យបានកម្រិតកំពូលនៃការបំភាយ GHG ឱ្យបានឆាប់បំផុតតាមដែលអាចធ្វើទៅបាន៖ មាត្រា 4(1)

ការបន្សុំ បង្កើនលទ្ធភាពបន្សុំទៅនឹងការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ និងជំរុញភាពធន់នៃការអាកាសធាតុនិងការបំភាយ GHG ទាប៖ មាត្រា 2(1)(b)

ហិរញ្ញវត្ថុ ធ្វើឱ្យលំហូរហិរញ្ញវត្ថុស្របតាមគន្លង ឆ្ពោះទៅរកការបំភាយ GHG ទាប និងការអភិវឌ្ឍភាពជំននិងអាកាសធាតុ៖ មាត្រា 2(1)(c)

គោលការណ៍គន្លឹះ៖

“ការអភិវឌ្ឍប្រកបដោយ
ចីរភាព និងកិច្ចខិតខំប្រឹង
ប្រែងដើម្បីលុបបំបាត់ភាព
ក្រីក្រ”៖ មាត្រា 2(1) និង
4(1)

“សមធម៌ និងការទទួល
ខុសត្រូវរួមគ្នា ប៉ុន្តែខុសគ្នា
និងសមត្ថភាពរៀងៗខ្លួន
នៅក្នុងបរិបទជាតិខុសៗ
គ្នា”៖ មាត្រា 2(2)

សមាសធាតុសារវន្តនៃកិច្ចព្រមព្រៀង

- គោលដៅសីតុណ្ហភាពរយៈពេលវែង: មាត្រា 2
- កម្រិតកំពូលនៃការបំភាយសកល និងការរួមចំណែកដែលកំណត់ដោយប្លាក់ជាតិ (NDCs): មាត្រា 4
- អាងស្រូប និងអាងស្តុក (Sinks and reservoirs): មាត្រា 5
- ការបន្ថយ (Mitigation) – ការផ្ទេរលទ្ធផលកាត់បន្ថយជាអន្តរជាតិ និងយន្តការអភិវឌ្ឍន៍ប្រកបដោយចីរភាព: មាត្រា 6
- គោលដៅបន្ទាន់: មាត្រា 7
- ការបាត់បង់ និងការខូចខាត: មាត្រា 8
- ការគាំទ្រ – ហិរញ្ញវត្ថុ (មាត្រា 9), ការអភិវឌ្ឍន៍ការផ្ទេរបច្ចេកវិទ្យា (មាត្រា 10), និងការកសាងសមត្ថភាព (មាត្រា 11)
- តម្លាភាព: មាត្រា 13
- ការពិនិត្យស្តុកជាសកល (stocktake): មាត្រា 14

ការរួមចំណែកដែលកំណត់ដោយថ្នាក់ជាតិ

- គម្រោងវិធានការ (វិធានការកាត់បន្ថយក្នុងស្រុក) ដែលភាគីមានបំណងសម្រេចឱ្យបានដើម្បីដោះស្រាយការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ
- ត្រូវតែ
 - ✓ មានមហិច្ឆតា និងកំណត់សំដៅសម្រេចឱ្យបានគោលបំណងនៃកិច្ចព្រមព្រៀង៖ មាត្រា 3
 - ✓ ចុះបញ្ជីដោយលេខាធិការដ្ឋាន UNFCCC
 - ✓ រាយការណ៍រៀងរាល់ ៥ឆ្នាំម្តង៖ មាត្រា 4(9)
 - ✓ បង្ហាញពីវឌ្ឍនភាពតាមពេលវេលា – មានន័យថា NDC ជាបន្តបន្ទាប់នីមួយៗ គួរតែមានលក្ខណៈមហិច្ឆតាជាង NDC ចុងក្រោយ៖ មាត្រា 3 និង 9(3)
- មិនជាប់កាតព្វកិច្ច

ការអមចំណែកដ៏លក់ណាត់ដោយថ្នាក់ ជាតិរបស់កម្ពុជា

គោលនយោបាយរបស់កម្ពុជាស្តីពីការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ

- កម្ពុជាគឺជាប្រទេសបំភាយកម្រិតទាបមួយ និងជាប្រទេសដែលងាយរងគ្រោះយ៉ាងខ្លាំងចំពោះផលប៉ះពាល់អវិជ្ជមាននៃការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ
- ផែនការយុទ្ធសាស្ត្រស្តីពីការប្រែប្រួលអាកាសធាតុរបស់កម្ពុជា (CCCSP) (២០១៤ – ២០២៣)
 - រយៈពេលខ្លី (២០១៣-២០១៤)៖ ការរៀបចំផែនការស្ថាប័ននិងហិរញ្ញវត្ថុ ការត្រួតពិនិត្យតាមដាននិងវាយតម្លៃថ្នាក់ជាតិ និងផែនការសកម្មភាពប្រែប្រួលអាកាសធាតុ
 - រយៈពេលមធ្យម (២០១៣-២០១៨)៖ កម្រិតដែលមានអាទិភាពខ្ពស់ស្តីពីការបន្ស៊ាំ និងកំណើនសន្សឹមៗនៅក្នុងវិធានការកាត់បន្ថយ និងការទទួលស្គាល់ជាផ្លូវការនូវមូលនិធិបន្ស៊ាំ និងមូលនិធិអាកាសធាតុបៃតង
 - រយៈពេលវែង (២០១៩-២០២៣)៖ ការស្រាវជ្រាវ និងការសិក្សា ការពង្រីកគំនិតផ្តួចផ្តើមដោយជោគជ័យ និងដើម្បីបញ្ជាក់ការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ
- នាយកដ្ឋានប្រែប្រួលអាកាសធាតុដែលមានស្រាប់
 - អគ្គលេខាធិការដ្ឋានក្រុមប្រឹក្សាជាតិសម្រាប់ការអភិវឌ្ឍដោយចីរភាព

ការរួមចំណែកដែលកំណត់ដោយថ្នាក់ជាតិ

- សកម្មភាពជាអាទិភាពនៃការបន្ស៊ាំ រួមមាន៖
 - សកម្មភាពបន្ស៊ាំនៅតាមសហគមន៍
 - ការពង្រឹងប្រព័ន្ធជនដំណឹងជាមុន និងការផ្សព្វផ្សាយព័ត៌មាន
 - ទំនប់ការពារទឹកជនន់ និងទំនប់សមុទ្រ
 - ប្រព័ន្ធកសិកម្មដែលធន់នឹងអាកាសធាតុ
 - ការពង្រឹងសមត្ថភាពបច្ចេកទេស និងស្ថាប័ន
- ចំណុចដៅនៃការកាត់បន្ថយ និងសកម្មភាពជាអាទិភាព រួមមាន៖
 - បង្កើនគម្របព្រៃឈើ ដល់ ៦០% ត្រឹមឆ្នាំ ២០៣០
 - កាត់បន្ថយការបំភាយពីឧស្សាហកម្ម ចំនួន 3,100 Gigatinnes CO2 សមមូល (Gg CO2eq) ប្រៀបធៀបនឹងទិន្នន័យគោល 11,600 Gg CO2eq ត្រឹម

ផលប៉ះពាល់នៃការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ មកលើក្រុមដែលងាយរងគ្រោះ

ផលប៉ះពាល់លើក្រុមដែលងាយរងគ្រោះ

ផលប៉ះពាល់នៃអាកាសធាតុ៖ ការរំលោភសិទ្ធិ

- សិទ្ធិក្នុងការរស់នៅ
- សិទ្ធិក្នុងការទទួលបានសុខភាព
- សិទ្ធិក្នុងកិច្ចការទទួលបានលំនៅស្ថាន
- សិទ្ធិក្នុងទទួលបានចំណីអាហារ
- សិទ្ធិក្នុងការទទួលទឹក
- សិទ្ធិក្នុងដកដង្ហើមខ្យល់ស្អាត
- សិទ្ធិក្នុងការទទួលបានអនាម័យ
- សិទ្ធិក្នុងកិច្ចការទទួលបានទ្រព្យសម្បត្តិ
- សិទ្ធិស្វ័យសម្រេចចិត្ត

“អ្នកដៃលង្ហាយរងគ្រោះ ឧទ្ធរណ៍រងផលប៉ះពាល់មុនគេ និងអាក្រក់ ជាងគេ” – លោក ប្លាន គីម៉ូន (Ban Ki Moon)

- ស្ត្រី
- កុមារ
- មនុស្សចាស់ និងជនពិការ
- ប្រជាជនដើមភាគតិច ឬជនក្រីក្រវេទនាតោកយ៉ាក

ស្ត្រី និងកុមារ ទំនងជាសាប បរាស ១៤ដងលើសបុរស ក្នុងអំឡុង ពេលគ្រោះមហន្តរាយ

បណ្តឹងរ៉ាប់រងទាក់ទងនឹងការប្រែប្រួល អាកាសធាតុ

តើចៅក្រមអាចធ្វើអ្វីខ្លះដើម្បីកាត់បន្ថយផលប៉ះពាល់?

- ការទទួលបានយុត្តិធម៌៖
 - ការធ្វើយតបជាបុរេសកម្មរបស់ចៅក្រម នឹងជួយសម្រួលដល់អ្នកដែលងាយរងគ្រោះបំផុត
- ការធ្វើយតបរបស់តុលាការ
 - សាមញ្ញដូចគ្នានឹង៖
 - ការពិគ្រោះយោបល់ EIA
 - បញ្ហាចេញអាជ្ញាបណ្ណ
 - បញ្ហាកម្មសិទ្ធិដី
 - សំណុំដូចគ្នានឹង៖
 - ការទាមទារស្ថានភាពជនភៀសខ្លួន
 - សិទ្ធិមនុស្ស - សិទ្ធិក្នុងការទទួលបានអធិបតេយ្យភាព សិទ្ធិក្នុងការបន្ត

Ashgar Leghari v. *សហព័ន្ធជាតិសាសន* (២០១៥) ញាតិបញ្ជា (Writ Petition) លេខ 25501/201

- អ្នកដាក់ញាតិបញ្ជា ដែលជាកសិករម្នាក់ បានទៅកាន់តុលាការ ដើម្បីបង្ខំឱ្យរដ្ឋាភិបាល ចាត់វិធានការលើការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ (អនុវត្តគោលនយោបាយរបស់ខ្លួន ដោយសារតែបញ្ហានេះធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ដល់ការប្រកបរបរកសិកម្មរបស់គាត់)
- ផ្អែកលើគោលការណ៍ច្បាប់ក្នុងស្រុកនិងអន្តរជាតិ តុលាការជាន់ខ្ពស់ក្រុងឡាហ៊ាវ បានសម្រេចថា “ការពន្យារពេល និងការមិនយកចិត្តទុកដាក់របស់រដ្ឋនៅក្នុងការអនុវត្តក្របខ័ណ្ឌ [សម្រាប់ការអនុវត្តគោលនយោបាយប្រែប្រួលអាកាសធាតុ] ធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ដល់សិទ្ធិជាមូលដ្ឋានរបស់ប្រជាពលរដ្ឋ។”
- តុលាការបានបង្កើតគណៈកម្មការប្រែប្រួលអាកាសធាតុមួយដើម្បីតាមដានមើលការអនុវត្តរបស់រដ្ឋាភិបាល

Juliana v សូហារដ្ឋអាមេរិក (6:15-cv-0517-TC) – រង់ចាំការប្តឹងជំទាស់

- សំណុំរឿងដែលបានដាក់ដោយដើមចោទ២១នាក់ មកពីទូទាំងប្រទេសអាមេរិក មានអាយុពី ៨ ដល់ ១៩ឆ្នាំ
- អះអាង៖ ថារដ្ឋាភិបាលកំពុងតែបង្ក ឬរួមចំណែកយ៉ាងខ្លាំងដល់កំហាប់ដីគ្រោះថ្នាក់នៃ CO2 នៅក្នុងបរិយាកាស ដែលធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ប្រកបដោយគ្រោះថ្នាក់ដល់ស្ថិរភាពអាកាសធាតុ។
 - ស្វែងរកការសង្គ្រោះ៖ សម្រាប់រដ្ឋាភិបាលរៀបចំ និងអនុវត្តផែនការដោះស្រាយជាតិដើម្បីលុបបំបាត់ការបំភាយប្រេងឥន្ធនៈផូស៊ីល និងកាត់បន្ថយឧស្ម័នកាបូនិកដែលមានកម្រិតលើសក្នុងបរិយាកាស។
- លើកឡើងដោយឈរលើមូលដ្ឋានសមធម៌អន្តរជាតិ
- ចៅក្រមអនុញ្ញាតឱ្យដាក់ពន្ធនាគារ ដោយបញ្ជាក់ថា៖ សិទ្ធិក្នុងការទទួលបានប្រព័ន្ធអាកាសធាតុមួយដែលមានសមត្ថភាពទ្រទ្រង់ជីវិតមនុស្ស គឺជាមូលដ្ឋានគ្រឹះនៃសង្គមមួយដែលសេរីនិងមានសណ្តាប់ធ្នាប់

